

10. Підвищення ефективності наукового потенціалу.

Висновки. Промисловість області є одним із найважливіших елементів єдиної системи економіки, має величезний вплив на всі загальноекономічні показники. За обсягом виробництва в галузевій структурі промисловості Тернопільщини найбільше значення мають харчова, машинобудівна і металообробна, легка промисловість, промисловість будівельних матеріалів. Все це визначено потужним науково-технічним потенціалом регіону, розгалуженою мережею вищих, середніх, спеціальних та загальноосвітніх навчальних закладів. Головними пріоритетними напрямками розвитку Тернопільського регіону є здійснення чіткої соціально-орієнтованої політики, створення необхідних правових, соціальних, культурних і економічних умов для життєдіяльності, екологічної безпеки, задоволення матеріальних і культурних потреб населення. Отже, все зазначене вище визначає актуальність подальших сучасних комплексних досліджень економічного розвитку Тернопільського регіону.

Conclusions. Industry is one of the most important elements of the economic system and has an enormous impact on all economic indicators. Food industry, engineering and metalworking, light and construction industries have the biggest share in the sectoral structure of industry in Ternopil region. It is so because of the powerful scientific and technical potential of the region, an extensive network of higher educational establishments and secondary schools. Due to the strengths and weaknesses of Ternopil region; The main priorities of its future economic development are indicated as – implementation of clear social-oriented policy, creation of necessary legal, social, cultural and economic conditions of life, environmental safety, satisfaction of material and cultural population needs. Thus all the facts mentioned above determine the relevance of further comprehensive research of modern economic development of Ternopil region.

Використана література

1. Інвестиційний паспорт міста Тернопіль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.te.ua>
2. Офіційний сайт Головного управління статистики в Тернопільській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.te.ukrstat.gov.ua>
3. Проект Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gromrada.te.ua/wp-content/uploads/2015/05/ternopil_region_strateg2020.pdf
4. Тернопільщина – інвестиційно-привабливий регіон з конкурентною економікою, високим рівнем розвитку трудових ресурсів та чистим природним середовищем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua>

Отримано 2.11.2015

УДК334.024

Ганна ЛІХОНОСОВА

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ: ГНОСЕОЛОГІЧНІ ТА АКсіОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Резюме. Питання специфіки взаємозв'язку і взаємовпливу гносеологічних та аксіологічних аспектів трансформації національних пріоритетів майже не систематизовані в сучасних дослідженнях національних інтересів, соціально-економічного розвитку країни, що вимагає дослідження соціальної обумовленості тенденцій трансформації та інтерпретації національних пріоритетів України, аналізу поняття «національні пріоритети», виявлення його методологічного значення як самостійної категорії процесу національного становлення країни. У світлі сучасної глобалізаційної опосередкованості

суспільних цінностей зростає значущість наукового обґрунтування національних пріоритетів України та формування на їхній основі ефективної державної економічної політики.

Ключові слова: національний інтерес, пріоритетний напрям, соціально-економічний розвиток, гносеологічний аспект, аксіологічне трактування.

Hanna LIKHONOSOVA

TRANSFORMATION OF NATIONAL PRIORITIES: EPISTEMOLOGICAL AND AXIOLOGICAL ASPECTS

Summary. *Issues of specific relationship and mutual epistemological and axiological aspects of transformation of national priorities are not almost systematized in modern studies of national interests, socio-economic development. It requires the study of social conditioning transformation trends and interpreting the national priorities of Ukraine, analyzing the concept of «national priorities», detecting of its methodological significance as an independent process of national category of becoming the country. In light of the contemporary global mediation of social values the importance of scientific evidence and national priorities of Ukraine increases on their basis of formation of effective economic policy. The main priority for Ukraine is the course for European integration but low socio-economic level of society is an obstacle to the formation and development of a modern system of competitive advantages and competitiveness of the national economy. Under these conditions, the country remains vulnerable to adverse factors of globalization; both find themselves unable to take advantage of its benefits. The negative impact on the socio-economic development has excessive focus on consumption domestic economy, contrary to the needs of innovative development of national production. This situation requires a revision of the current system of priorities for economic and social development of Ukraine. Urgency is the development of epistemological, ontological and axiological aspects of the theory and practice of transformation of national priorities that must meet the objective transformation of Ukrainian society under the conditions of a constitutional enshrined course to build a democratic, civil and economically independent constitutional state.*

Key words: *national interest priority socio-economic development, epistemological aspect axiological interpretation.*

Постановка проблеми. Спроби визначення адекватної стратегії розвитку національної економіки запроваджуються в нашій країні вже не перший рік. Про першочерговість заходів соціального спрямування та розвитку країни в руслі соціалізації наразі красномовно говорять політики, практики, науковці та політичні гасла. Однак чіткий вітчизняний догматичний підхід наразі не визначено. Україна дуже часто змінює національні пріоритети розвитку. І хоча в деяких галузях вже проявляється культурно-історична специфіка національного господарства, глобалізацій – ні процеси все ж таки накладають обмеження і коригують державну політику для усього українського соціуму. Наразі Україна намагається активізувати свої міжнародні економіко-політичні зв'язки і позиціонує себе як відкриту систему, що орієнтується на загальносвітові пріоритети розвитку.

Актуальність дослідження гносеологічних, онтологічних та аксіологічних аспектів трансформації національних пріоритетів зумовлені специфікою сучасного соціального розвитку України, кардинальними змінами в політичній, соціально-економічній та суспільно-культурному житті країни. Процес трансформації українського суспільства супроводжується складними і суперечливими тенденціями, що, в свою чергу, зумовлює необхідність пошуку шляхів виходу із ситуації. Все більшої актуальності набуває розроблення гносеологічних, онтологічних і аксіологічних аспектів теорії і практики трансформації національних пріоритетів, які повинні відповідати об'єктивному процесу трансформації українського суспільства в умовах конституційно закріпленого курсу на побудову демократичної, громадянської та економічно самостійної правової держави.

Питання специфіки взаємозв'язку і взаємовпливу гносеологічних та аксіологічних аспектів трансформації національних пріоритетів майже не

систематизовані в сучасних дослідженнях національних інтересів, соціально-економічного розвитку країни, що вимагає дослідження соціальної зумовленості тенденцій трансформації та інтерпретації національних пріоритетів України, аналізу поняття «національні пріоритети», виявлення його методологічного значення як самостійної категорії процесу національного становлення країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гносеологічний аспект [1, с. 248] дослідження трансформації національних пріоритетів об'єднує методологічні проблеми отримання нового наукового знання щодо перетворення форми, виду реалізації напрямів діяльності, властивостей країни та нації, специфічних якостей, що впливають на черговість виконання поставлених перед країною завдань та досягнення національних інтересів. Отже, поява нових понять, категорій та теорій [2, с. 211] щодо модифікацій національної свідомості та реалізації національних пріоритетів можна трактувати як гносеологічні засади означеної галузі дослідження.

Стосовно дослідження такої специфічної категорії як національні пріоритети, що, в першу чергу, пов'язані з потребами та цінностями нації, то аксіологічні аспекти стають похідними від гносеологічних та нерозривно з ними пов'язані. Аксіологія вивчає питання, пов'язані з природою цінностей, їх місцем у реальності й структурою ціннісного світу, тобто про зв'язок різних цінностей між собою, з соціальними і культурними факторами і структурою особистості [3, с. 35].

Питання щодо сучасних соціально-економічних трансформацій [4, с. 259 – 269], формування та реалізації національних пріоритетів [5, с. 48 – 54] вже підіймалися в авторських працях. Проте наразі реалії сучасності вимагають глибшого теоретичного обґрунтування трансформаційних тенденцій національних пріоритетів, а саме гносеологічних та аксіологічних аспектів перетворення соціально-економічних орієнтирів розвитку.

Метою статті є обґрунтування гносеологічних та аксіологічних аспектів трансформації національних пріоритетів з точки зору набуття нових знань щодо перетворення форм та видів реалізації національних суспільних цінностей.

Виклад основного матеріалу. Україна після вступу до СОТ намагається стати членом Євросоюзу в новий етап свого розвитку. В державі відбулося нагромадження необхідних технічних, економічних та адміністративних ресурсів для подальшого соціально-економічного прогресу.

Кожному етапу розвитку економічних систем властивий свій специфічний масив пріоритетів соціально-економічного розвитку [6, с. 44]. Сучасна соціально-економічна система держави – це економіка знань, де найважливішими ресурсами є інформація і знання. Саме економіка знань визначає динаміку інновацій, швидкість технологічного оновлення виробництва в додаток до забезпеченості природними, матеріальними і трудовими ресурсами та індустріально-екстенсивного розвитку [5, с. 259]. У цих умовах є необхідність щодо приведення у відповідність національних пріоритетів існуючим вимогам сучасного етапу розвитку українського суспільства трансформацій його потреб, що відбувається через посилення тенденцій глобалізації суспільного життя.

Певні проблеми щодо визначення пріоритетів національного економічного розвитку внесла світова фінансова криза. Тому вітчизняна наука, досліджуючи глибинні причини й наслідки кризи, повинна робити висновки з минулого, враховуючи на майбутнє загальнодержавні й суспільні інтереси й потреби. При цьому загальна безпеки держави потребує розроблення системи попереджувальних заходів, мінімізації

можливих збитків для національної економіки щодо визначених стратегічних пріоритетів. Тому існує нагальна проблема переосмислення сутності національних пріоритетів та стратегічних цілей соціально-економічного розвитку України на основі узагальнення наслідків минулих соціально-економічних реформ, аналізу їх суперечностей і оцінювання можливих перспектив (альтернатив) подальшого розвитку.

Структура національних пріоритетів, що пропонується (рис.1), покликаний сприяти оптимізації створення та функціонування системи забезпечення реалізації національних пріоритетів. Він визначає, так би мовити, «об'єктивний коридор», у межах якого можуть бути плідно використані суб'єктивні підходи. Таке поєднання забезпечує необхідну обґрунтованість рішень з визначення загроз, створення та функціонування ефективної, збалансованої системи реалізації національних пріоритетів.

Рисунок 1. Структура національних пріоритетів України

Figure 1. The structure of the national priorities of Ukraine

Національні пріоритети розглядаються як базовий об'єкт забезпечення національної безпеки України. Вони є орієнтирами розвитку суспільства, значною мірою мають впливати на визначення напрямів такого розвитку, досягнення національних інтересів. Незаперечним є, зокрема, формулювання такого національного пріоритету, як «забезпечення високого добробуту населення». Але це, скоріш за все, – вічний ідеал, характерний для будь-якої держави (хоча б офіційно). При цьому залишаються без відповідей питання: в які терміни та наскільки високого добробуту передбачається досягти в Україні? Подібні визначення національних пріоритетів не є

конструктивними, не сприяють організації на їхніх засадах діяльності з планомірного розвитку суспільства. Галузь національних пріоритетів є дуже суб'єктивною і багатовимірною. З цієї причини забезпечити повну об'єктивність їхнього визначення наразі неможливо або некоректно. Але прагнути до цього треба, якщо ми вимагаємо прагматизму від політики, результативності від діяльності держави.

Тракувати національні пріоритети України будемо як суспільно визнані (через вибори, репрезентативні соціологічні опитування, спеціальні дослідження) і законодавчо оформлені потреби людини, суспільства, держави, реалізація яких забезпечує всім названим соціальним суб'єктам солідарне, стабільне співіснування, ефективне функціонування, прогресивний розвиток у рамках багатонаціональної держави.

Структура національних пріоритетів може бути подана у вигляді стандартної сукупності груп суспільних потреб та інтересів. Вона має пояснювальний для країни сенс – забезпечити поступовий розвиток у напрямі досягнення світових стандартів життя людини, суспільства, держави завдяки збалансованим і скоординованим зусиллям усіх суб'єктів української нації.

Схема реалізації національних пріоритетів являє собою кілька рівнів (рис. 2) відповідно до послідовності їхнього досягнення: виживання, внутрішня та зовнішня стабільність, стійкий розвиток, самореалізація (рис. 1).

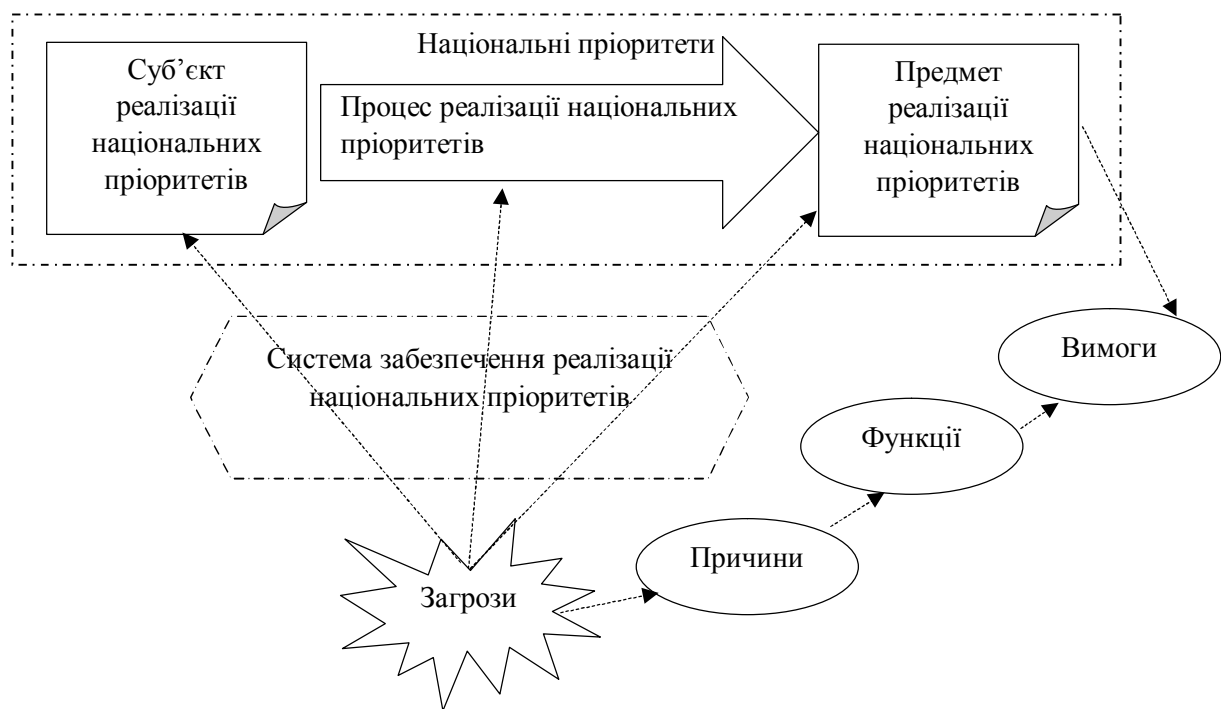

Рисунок 2. Схема реалізації національних пріоритетів

Figure 2. The scheme of realization national priorities

На кожному з рівнів мають бути визначені бажані характеристики економічної, політичної, соціальної, екологічної, інформаційної сфер життєдіяльності суспільства, а також передбачені заходи із забезпечення національної безпеки – захисту національних пріоритетів.

Наведена структура опосередковано визначає часові інтервали реалізації національних пріоритетів України. На нашу думку, намагання охопити все одночасно, спроби не просто ставити, а й реалізовувати недосяжні цілі є авантюрними і

збитковими, можуть розглядатися як загроза реалізації комплексу національних пріоритетів. Наприклад, не можна інтегруватися у міжнародні структури (рівень IV) без досягнення внутрішньої та зовнішньої стабільності (рівень II) або, взагалі, за відсутності гідних умов життя людини в Україні (рівень I). Якщо такі завдання ставляться, то процес їхнього досягнення буде збитковим, а результати, що отримуються – не досить ефективними.

Це, однак, не означає, що заходи з реалізації національних пріоритетів мають проводитися тільки в рамках визначеної послідовності етапів. Все залежить від загальної тривалості дій, спрямованих на їхню реалізацію. А ще більше від того, чи здатна держава бачити перспективу. Тобто, якщо досягнення визнаних світовою спільнотою стандартів і норм у соціальній сфері (рівень III) планується через 10 років, а послідовність дій, яка призводить до бажаного результату, потребує 12 років, то починатися ці дії повинні були два роки тому, разом з реалізацією пріоритетів першого рівня. І, якщо відносно цього не було прийнято своєчасного державного рішення, це негативно вплине не тільки на досягнення цього інтересу, а й на комплекс усіх інших. Помилки у визначенні послідовності дій з реалізації національних пріоритетів призводять до збитковості заходів, їхньої низької ефективності й можуть розглядатися як загроза процесу досягнення визначених цілей.

Висновки. Спроби визначення адекватної стратегії розвитку національної економіки запроваджуються в нашій країні вже не перший рік. Про першочерговість заходів соціального спрямування та розвитку країни в руслі соціалізації наразі красномовно говорять політики, практики, науковці та політичні гасла. Однак, чіткий вітчизняний догматичний підхід наразі не визначено. Україна дуже часто змінює національні пріоритети розвитку. І хоча в деяких галузях вже проявляється культурно-історична специфіка національного господарства, глобалізаційні процеси все ж накладають обмеження і коригують державну політику для усього українського соціуму. Наразі Україна намагається активізувати свої міжнародні економіко-політичні зв'язки і позиціонує себе як відкриту систему, що орієнтується на загальносвітові пріоритети розвитку. Отже, необхідність створення національної концепції формування та реалізації системи соціально-економічних пріоритетів визначення вимагає ґносеологічного та аксіологічного підґрунтя аналізу змістотворних категорій, у тому числі категорій «нація» і «національний характер», «пріоритет».

Аксіологічний аспект трансформації національних пріоритетів пов'язаний із обґрунтуванням національних ціннісних і цільових орієнтирів. Філософська рефлексія тут не тільки задає освітній концепції сенс, мету, методи, але й формує моральні, естетичні, аксіологічні орієнтири державної поведінки. Орієнтація на ринкові умови, без урахування ментальних цінностей української нації, стає обмеженою, однобокою, прагматично раціоналістичною, виявляється, в кінцевому рахунку, тупиком у розвитку держави та її громадян.

Conclusions. In summary, it can be emphasized that attempts to define adequate national economic development strategy has been implemented in our country for more than a year. Politicians, practitioners, academics and political slogans are eloquent to speak about the priority measures and social direction of the country along with its current socialization. However, a clear domestic dogmatic approach is not defined. Ukraine often changes national development priorities. Although cultural and historical specificity of the national economy already evident in some areas, globalization or processes still impose restrictions and adjust public policies for the entire Ukrainian society. Currently, Ukraine is trying to step up its international economic and political ties and positions itself as an open system that is focused on global development priorities. Thus, the need for a national concept formation and implementation of the socio-economic priorities definition requires epistemological and

axiological foundation semantic analysis categories, including categories of "nation" and «national character», «priority».

Axiological aspect of the transformation of national priorities is linked to justification of national values and targets. Philosophical reflection does not only specify the educational concept of meaning, purpose, methods, but also creates a moral, aesthetic, axiological orientations state behavior. Focusing on market conditions, without mental values of the Ukrainian nation becomes limited, one-sided, and it turns out an ultimately dead end in the development of the state and its citizens.

Використана література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Укл. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Paperback Oxford English Dictionary. Seventh edition, revised. Edited by Maurice Waite. Oxford University press, United Kingdom, 2012. – 864 p.
3. Словарь иностранных слов [Текст]; под ред. И.В. Лёхина, проф. Ф.Н. Петрова. Изд. 4-е, перераб. и допол. – М.: Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1954. – 853 с.
4. Ліхоносова, Г.С. Місце феномену соціального відторгнення в сучасних соціально-економічних трансформаціях [Текст] / Г.С. Ліхоносова // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». Збірник наукових праць. Випуск 2 (4) 2015, Частина I. – Мукачево, 2015. – С. 48 – 54.
5. Ліхоносова, А.С. Национальные приоритеты деятельности социальных организаций [Текст] / А.С. Ліхоносова // Фокинские чтения 2015. Сборник материалов второй ежегодной международной научно-практической конференции 23 – 25 марта 2015 г., г. Ижевск. – Ижевск: Издательство «Проект», 2015. – 311 с. – С. 259 – 269.
6. Гриценко, С.И. Кластерная трансформация экономической системы Украины на основе логистических инновационных приоритетов развития [Текст] / С.И. Гриценко // Креативная экономика. – 2008. – № 9 (21). – С. 43 – 51.
7. Беляева, М.А. Онтологический и гносеологический аспекты искусственного интеллекта [Текст] / А.М. Беляева // Современные проблемы науки и образования. – 2011. – № 6. – С. 5.

Отримано 26.10.2015

УДК 330.101.8

Олександр ПИЖИК

АСОЦІАЦІЯ «УКРАЇНА – ЄС» ЯК НОВА ПАРАДИГМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Резюме. Угода про Асоціацію «Україна – ЄС» визначилася як масштабна подія стратегічної перебудови всього українського суспільства. Особливо слід відзначити плідну розробку цієї тематики провідними українськими економістами-вченими і практиками, зокрема П. Гайдуцьким, Л. Віткіним, Г. Хімічевою, Г. Зікіним, І. Бураковським, В. Мовчан та іншими. Угода про Асоціацію «Україна – ЄС» являє собою міжнародний документ, який складається із 23 глав і 486 статей. Зарубіжний та український істеблішмент у різних інтерпретаціях дав високу оцінку цьому документу, покладаючи великі сподівання на його реалізацію у міжнародних стосунках України з Європою. Термін «асоціація» (нім. *Assoziation*, лат. *associatio*) трактується як приєднання, зв'язок, об'єднання – поняття, які використовуються у різних сферах людської діяльності.

Ключові слова: технічне регулювання, парадигма, Європейська система технічного регулювання, імплементація, Українська економічна система, реформи.

Oleksandr PYZHUK